

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
JULIANE KOKOTT,
predstavljeni 19. januarja 2023¹

Zadeva C-721/21

Eco Advocacy CLG

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo High Court (višje sodišče, Irska))

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe – Postopkovna avtonomija držav članic – Načelo učinkovitosti – Zahteve, ki jih morajo izpolnjevati pisne trditve pred nacionalnim sodiščem – Okolje – Direktiva 2011/92/EU – Presoja vplivov na okolje – Predhodni postopek ocenjevanja potrebe po izvedbi presoje – Obrazložitev – Direktiva 92/43/EGS – Člen 6(3) – Ustrezna presoja posledic za območje – Predhodni postopek ocenjevanja potrebnosti izvedbe presoje – Ukrepi za zmanjšanje škode – Ovržba dvomov“

I. Uvod

1. Pravo Unije zahteva različne presoje vplivov nekaterih načrtov in projektov na okolje. Presoja vplivov na okolje v skladu z Direktivo o PVO² in ustrezna³ presoja posledic za območje v skladu z Direktivo o habitatih⁴ sta verjetno najbolj znana primera tega.

2. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša zlasti na nekatere formalne zahteve za *predhodni postopek ocenjevanja*, ali so navedene presoje sploh potrebne. V zvezi z obema direktivama je treba pojasniti, ali je treba izrecno obrazložiti odločitev, da se dejanska presoja ne opravi, in ali je treba v primeru presoje vplivov na okolje v tej obrazložitvi izrecno navesti vsa merila, ki jih je treba upoštevati v skladu z Direktivo o PVO. V zvezi s predhodnim postopkom ocenjevanja na podlagi Direktive o habitatih je treba razpravljati tudi o tem, ali se lahko upoštevajo nekateri ukrepi za zmanjšanje škode in ali je treba v obrazložitvi odločitve, da se ne opravi ustrezna presoja posledic za območje, ovreči nekatere ugovore.

¹ Jezik izvornika: nemščina.

² Direktiva 2011/92/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (UL 2012, L 26, str. 1), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2014/52/EU z dne 16. aprila 2014 (UL 2014, L 124, str. 1).

³ Sodba z dne 10. novembra 2022, AquaPri (C-278/21, EU:C:2022:864, točka 32). Ta opredelitev presoje posledic za območje v nemški različici člena 6(3) Direktive o habitatih ni podana, vendar je navedena v njeni uvodni izjavi 10. Na podlagi angleške različice se pogosto govori o „appropriate assessment“ (ustrezna presoja).

⁴ Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 102), kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 2013/17/EU z dne 13. maja 2013 o prilagoditvi nekaterih direktiv na področju okolja zaradi pristopa Republike Hrvaške (UL 2013, L 158, str. 193).

3. Poleg tega se mora Sodišče izreči o zahtevah, ki jih morajo izpolnjevati trditve tožečih strank pred nacionalnim sodiščem. Pri tem se pojavlja podobna težava kot pri obrazložitvi odločitve, izdane v predhodnem postopku ocenjevanja: možno je, da tožeče stranke same niso dovolj jasno navedle tožbenega razloga, zakaj naj ta obrazložitev ne bi bila dovolj jasna.

4. V nadaljevanju bom pojasnila, da so določbe prava Unije glede sodnih vlog in formalnega okvira obrazložitve zelo omejene. V bistvu so države članice tiste, ki morajo sprejeti ustrezne predpise, nacionalna sodišča pa morajo oceniti ustrezne trditve zadevnih strank in ustrezne navedbe v sporni odločitvi.

II. Pravni okvir

A. Direktiva o presoji vplivov na okolje

5. Člen 4 direktive o presoji vplivov na okolje (Direktiva o PVO) določa, na podlagi česa se je treba odločiti, ali je treba izvesti presajo vplivov na okolje:

„2. Ob upoštevanju člena 2(4) države članice za projekte, ki so naštetih v Prilogi II, odločijo, ali se projekt presoja skladno s členi 5 do 10. Države članice sprejmejo navedeno odločitev s:

- (a) preverjanjem za vsak primer posebej,
ali
- (b) pragovi ali merili, ki jih postavi država članica.

Države članice se lahko odločijo za uporabo obeh postopkov, navedenih v (a) in (b).

3. Med preverjanjem za vsak primer posebej ali postavljanjem pragov ali meril za namen odstavka 2 se upoštevajo ustrezna izbirna merila, določena v Prilogi III. Države članice lahko postavijo pragove ali merila, s katerimi določijo, v katerih primerih za projekte nista potrebni odločitev iz odstavkov 4 in 5 in presoja vplivov na okolje, in/ali pragove ali merila, s katerimi določijo, v katerih primerih je za projekte vedno potrebna presoja vplivov na okolje, vendar zanje ni potreba odločitev iz odstavkov 4 in 5.

[...]

5. Pristojni organ sprejme odločitev na podlagi informacij, ki jih priskrbi nosilec projekta v skladu z odstavkom 4, in ob upoštevanju, kjer je to ustrezno, rezultatov predhodnega preverjanja ali presoj vplivov na okolje, izvedenih v skladu zakonodajo Unije, ki ni ta direktiva. Odločitev je na voljo javnosti in:

- (a) navaja glavne razloge za to glede na ustrezna merila iz Priloge III, kadar je bilo sklenjeno, da je presoja vplivov na okolje potrebna, ali
- (b) navaja glavne razloge za to glede na ustrezna merila iz Priloge III in, kadar to predlaga nosilec projekta, navaja morebitne značilnosti projekta in/ali ukrepe, predvidene za izogibanje ali preprečevanje pomembnih negativnih vplivov na okolje, kadar je bila sprejeta odločitev, da presoja vplivov na okolje ni potrebna.“

6. Priloga III k Direktivi o PVO vsebuje izbirna merila za odločitev v skladu s členom 4(3):

„1. Značilnosti projektov

Značilnosti projektov je treba obravnavati zlasti glede na:

- (a) velikost in zasnovo celotnega projekta;
- (b) kumulacijo z drugimi obstoječimi in/ali odobrenimi projekti;
- (c) uporabo naravnih virov, zlasti zemljišč, prsti, vode in biotske raznovrstnosti;
- (d) nastajanje odpadkov;
- (e) onesnaževanje in motenje;
- (f) tveganje hudih nesreč in/ali katastrof, ki so relevantne za zadevni projekt, tudi tistih, ki so v skladu z znanstvenimi ugotovitvami posledica podnebnih sprememb;
- (g) tveganja za zdravje ljudi (na primer zaradi okužbe vode ali onesnaževanja zraka).

2. Lokacija projektov

Upoštevati je treba okoljsko občutljivost geografskih območij, ki jih bodo projekti verjetno prizadeli, zlasti ob upoštevanju:

- (a) obstoječe in odobrene rabe zemljišč;
- (b) relativnega obilja, razpoložljivosti, kakovosti in regenerativne sposobnosti naravnih virov (vključno z zemljo, vodo in biotsko raznovrstnostjo) na območju in njegovem podzemlju;
- (c) absorpcijske sposobnosti naravnega okolja, pri čemer se obravnavajo s posebno pozornostjo naslednja območja:
 - (i) mokrišča, obrežna območja, rečna ustja;
 - (ii) obalna območja in morsko okolje;
 - (iii) gorska in gozdna območja;
 - (iv) naravni rezervati in parki;
 - (v) območja, opredeljena ali zavarovana z nacionalno zakonodajo; območja Natura 2000, ki so jih določile države članice v skladu z Direktivo [...] [o habitatih] in Direktivo [...] [o pticah⁵];

⁵ Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (kodificirana različica) (UL 2010, L 20, str. 7).

- (vi) območja, na katerih je že prišlo do neizpolnjevanja standardov kakovosti okolja, določenih v zakonodaji Unije in relevantnih za projekt, ali na katerih po ocenah prihaja do takega neizpolnjevanja;
- (vii) gosto naseljena območja;
- (viii) zgodovinsko, kulturno ali arheološko pomembne pokrajine in območja.

3. Vrsta in značilnosti možnega vpliva

Verjetne pomembne vplive projektov na okolje je treba obravnavati glede na merila, določena v točkah 1 in 2 te priloge, in v zvezi z vplivom projektov na dejavnike iz člena 3(1) ter ob upoštevanju:

- (a) velikosti in prostorskega obsega vpliva (na primer geografsko območje in število ljudi, ki bi lahko bili prizadeti);
- (b) narave vpliva;
- (c) čezmejne narave vpliva;
- (d) intenzivnosti in kompleksnosti vpliva;
- (e) verjetnosti pojava vpliva;
- (f) pričakovanega pojavljanja, trajanja, pogostosti in povratnosti vpliva;
- (g) kumulacije vplivov z vplivi drugih obstoječih in/ali odobrenih projektov;
- (h) možnosti zmanjšanja vplivov na učinkovit način.“

B. Direktiva o habitatih

7. Člen 6(3) Direktive o habitatih ureja tako imenovano presojo posledic za območje:

„Pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, je treba opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja. Glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja, in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.“

III. Dejansko stanje in predlog za sprejetje predhodne odločbe

8. S tožbo se v upravnem sporu izpodbija veljavnost dovoljenja, ki ga je izdal An Bord Pleanála (irski organ za prostorsko načrtovanje, v nadaljevanju: odbor) za stanovanjsko gradnjo v Trimu v grofiji Meath. Projekt se nanaša na izgradnjo 320 stanovanj na območju Charterschool Land, Manorlands.

9. Po različnih neformalnih stikih je bila uradna zahteva za izdajo gradbenega dovoljenja za zadevni projekt vložena 8. julija 2020. Osnutek določa, da je treba sprejeti nekatere preventivne ukrepe za čiščenje padavinske vode pred izpustom v vodotok, ki je pritok reke Boyne.

10. Reka Boyne teče približno 640 m severno od projekta. Je del območja varstva iz Direktive o pticah, „River Boyne and River Blackwater Special Protection Area“ (IE0004232), ki se varuje v interesu vodomca (*Alcedo atthis*) [A229]. Območje se prekriva z ohranitvenim območjem iz Direktive o habitatih, „River Boyne and River Blackwater Special Area of Conservation“ (IE0002299). Varovani interesi so tudi habitatni tipi bazična nizka barja [7230], obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) [91E0] ter živalske vrste rečni piškur (*Lampetra fluviatilis*) [1099], atlantski losos (*Salmo salar*) [1106] in vidra (*Lutra lutra*) [1355].

11. Pripravljeno je bilo poročilo v predhodnem postopku ocenjevanja potrebnosti izvedbe presoje vplivov na okolje in izvedena presoja ekoloških vplivov, ki je vsebovala številne predloge za omilitvene ukrepe. Predloženo je bilo tudi poročilo v predhodnem postopku na podlagi Direktive o habitatih, v katerem je bilo ugotovljeno, da ne bo vpliva na območja Natura 2000.

12. An Taisce (National Trust for Ireland, zakonsko pooblaščen strokovno telo za prostorsko načrtovanje) in Council (svet) mesta Trim sta predložila mnenji, v katerih sta navedla možne vplive na območja Natura 2000 zaradi odvajanja padavinske vode. Svet je izrazil tudi pomisleke glede varstva vrst.

13. Odbor je kljub temu izdal sporno dovoljenje, ne da bi opravil presojo vplivov na okolje v skladu z Direktivo o PVO in presojo posledic za območje v skladu z Direktivo o habitatih.

14. Vzorec, ki ga je inšpektorica odbora uporabila v Prilogi A k svojemu poročilu, vsebuje obrazec za predhodni postopek ocenjevanja potrebnosti izvedbe PVO, ki se vsebinsko razlikuje od Priloge III k Direktivi o PVO. Po mnenju High Court (višje sodišče) je skladnost med prilogo III in poročilom inšpektorice nejasna. Poleg tega je inšpektorica izrazila pomisleke v zvezi z vplivi na območja Natura 2000, vendar je na koncu sklenila, da bojazni niso utemeljene.

15. Odbor je 27. oktobra 2020 formalno izdal dovoljenje tako, da je sprejel sklep na podlagi postopka za strateške stanovanjske gradnje. Odbor ni jasno navedel, v katerih dokumentih je obrazložitev za presojo vplivov na okolje v smislu Direktive o PVO in za presojo posledic za območje v smislu Direktive o habitatih. Po mnenju High Court (višje sodišče) se zdi, da je bilo mišljeno, da je obrazložitev navedena v inšpektoričinem poročilu, ki je v dodatku A k temu dokumentu, in v poročilih, ki jih je predložila nosilka projekta, v delih, v katerih se je nanje sklicevala inšpektorica.

16. Organizacija Eco Advocacy je zoper to dovoljenje vložila tožbo pri High Court (višje sodišče).

17. Iz prvotne sodbe High Court (višje sodišče) je razvidno, da je organizacija Eco Advocacy oba tožbena razloga, ki sta predmet drugega, tretjega in šestega vprašanja, prvič uveljavljala na ustni obravnavi.⁶ Organizacija An Taisce in organizacija ClientEarth sta v postopek pred sodiščem vstopili kot *amici curiae*.

⁶ Sodba High Court (višje sodišče) z dne 27. maja 2021 v zadevi Eco Advocacy proti An Bord Pleanála (2020 št. 1030 JR, [2021] IEHC 265, točke 46, 48 in 86).

18. High Court (višje sodišče) je s sklepom, ki ga je Sodišče prejelo 26. novembra 2021, Sodišču predložilo naslednja vprašanja:

- „1. Ali splošno načelo primarnosti prava Unije in/ali lojalnega sodelovanja – na splošno ali v posebnem okviru okoljskega prava – učinkuje tako, da mora ali sme nacionalno sodišče, na katero je vložena tožba, s katero stranka veljavnost upravnega akta izpodbija tako, da se izrecno ali posredno sklicuje na konkreten akt prava Unije, vendar ne navede natančno, katere določbe akta so bile kršene ali glede na katero konkretno razlago, to tožbo obravnavati, in to ne glede na morebitno pravilo nacionalnega postopka, s katerim se zahteva, da stranka v pisni vlogi kršitve točno opredeli?
2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali je posledica člena 4(2), (3), (4) in/ali (5) in/ali Priloge III k Direktivi o PVO in/ali te direktive v povezavi z načeloma pravne varnosti in dobrega upravljanja iz člena 41 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, da mora biti – če pristojni organ odloči, da v zvezi z zahtevo za izdajo gradbenega dovoljenja ne bo opravil postopka presoje vplivov na okolje – izrecno, ločeno in/ali konkretno navedeno, točno v katerih dokumentih so navedeni razlogi pristojnega organa?
3. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali je posledica člena 4(2), (3), (4) in/ali (5) in/ali Priloge III k Direktivi o PVO in/ali te direktive v povezavi z načeloma pravne varnosti in dobrega upravljanja iz člena 41 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, da obstaja obveznost – če pristojni organ odloči, da v zvezi z zahtevo za izdajo gradbenega dovoljenja ne bo opravil postopka presoje vplivov na okolje – da se izrecno navede preučitev glede vseh posebnih točk in podtočk iz Priloge III k Direktivi o PVO, če so te točke in podtočke potencialno upoštevne za gradnjo?
4. Ali je treba člen 6(3) Direktive o habitatih razlagati tako, da je pristojni organ države članice – na podlagi načela, da v okviru odločanja, ali bo treba kasneje opraviti ustrezno presojo vplivov načrta ali projekta na zadevno območje ali ne, v fazi predhodnega postopka ni primerno, da se upoštevajo ukrepi, namenjeni za preprečitev ali zmanjšanje škodljivih posledic načrta ali projekta na to območje – upravičen upoštevati značilnosti načrta ali projekta, ki se nanašajo na odstranitev onesnaževal in ki lahko zmanjšajo škodljive vplive na evropsko območje, že zgolj zato, ker te značilnosti niso predvidene kot omilitveni ukrepi, čeprav imajo ta učinek, in ker bi bile vsekakor vključene v zasnovo kot standardne značilnosti, neodvisno od kakršnega koli vpliva na zadevno evropsko območje?
5. Ali je treba člen 6 (3) Direktive o habitatih razlagati tako, da mora pristojni organ države članice – če je ta organ kljub vprašanju ali pomislekom strokovnih teles, izraženih v fazi predhodnega postopka, prepričan, da ni potrebna ustrezna presoja – podati izrecno in podrobno obrazložitev, ki lahko odpravi vsak razumen znanstveni dvom o vplivih predvidenih del na zadevno evropsko območje, ter izrecno in posamično odpraviti vsakega od dvomov, ki so bili v zvezi s tem izraženi v postopku sodelovanja javnosti?
6. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali je posledica člena 6(3) Direktive o habitatih in/ali te direktive v povezavi z načeloma pravne varnosti in dobrega upravljanja iz člena 41 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, da mora biti – če pristojni organ odloči, da v zvezi z zahtevo za izdajo gradbenega dovoljenja ne bo opravil ustrezne presoje – izrecno, posamično in/ali konkretno navedeno, točno v katerih dokumentih so navedeni razlogi pristojnega organa?“

19. Pisna stališča so skupaj predložili Eco Advocacy CLG, An Bord Pleanála, An Taisce – The National Trust for Ireland in ClientEarth ter posebej Irska, Italijanska republika in Evropska komisija. Z izjemo Italijanske republike so se vsi ostali udeležili tudi obravnave 27. oktobra 2022.

IV. Pravna presoja

20. Vprašanja, ki jih je postavilo High Court (višje sodišče), se na eni strani nanašajo na zahteve, ki veljajo za dopustnost trditev strank, ki se sklicujejo na kršitev prava Unije (prvo vprašanje), in na drugi strani na predhodni postopek ocenjevanja, ali je treba opraviti presojo vplivov na okolje na podlagi Direktive o PVO (drugo in tretje vprašanje) ali ustrezno presojo posledic za ohranitvena območja na podlagi člena 6(3) Direktive o habitatih (od četrtega do šestega vprašanja).

A. Prvo vprašanje: zahteve glede opisa domnevne kršitve

21. Namen prvega vprašanja je pojasniti omejitve prava Unije, ki se uporabljajo za nacionalne zahteve glede načina opisa tožbenih razlogov v sodnih postopkih. Iz vprašanja izhaja, da morajo biti v skladu z irskim procesnim pravom zatrjevane konkretne kršitve navedene v pisnih vlogah strank. Vendar se zdi, da tožeče stranke v postopkih v glavni stvari niso podrobno navedle za vsakega od tožbenih razlogov, katere določbe zadevne direktive so bile kršene, na točno katero razlago se sklicujejo in kakšna je narava kršitve. Predložitveno sodišče zato želi preveriti, ali iz splošnih načel primarnosti prava Unije in/ali lojalnega sodelovanja – na splošno ali v posebnem okviru okoljskega prava – izhaja pristojnost ali celo obveznost nacionalnih sodišč, da kljub temu preverijo take tožbene razloge, ki niso dovolj pisno utemeljeni.

1. Dopustnost vprašanja

22. Italija meni, da to vprašanje ni dopustno, ker v predlogu za sprejetje predhodne odločbe niso natančno navedeni nacionalni predpisi, ki bi jim morale trditve organizacije Eco Advocacy zadostiti, da bi bile dopustne.

23. Priznati je treba, da bi bil natančnejši povzetek teh nacionalnih predpisov ter upoštevni pisni in ustni trditvi v predlogu za sprejetje predhodne odločbe koristen za to, da bi lahko Sodišče podalo koristen odgovor, in bi olajšal sodelovanje Italije v postopku. Temu primerno mora predlog za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 94 Poslovnika Sodišča vsebovati povzetek predmeta spora in upoštevni dejstev, kot jih je ugotovilo predložitveno sodišče, ali vsaj navedbo dejanskih okoliščin, na katerih vprašanja temeljijo, in besedila nacionalnih določb, ki bi se lahko uporabile v obravnavanem primeru, ter po potrebi upoštevno nacionalno sodno prakso.

24. Te informacije je sicer mogoče pridobiti iz nacionalnega procesnega spisa in zlasti iz prejšnje sodbe High Court (višje sodišče),⁷ vendar se to gradivo ne posreduje državam članicam in institucijam Unije, niti se ne prevaja.

25. Kljub tej pomanjkljivosti pa je na to vprašanje vseeno mogoče odgovoriti, saj se Sodišče v okviru postopka predhodnega odločanja omejuje na razlago prava Unije, ne da bi že dokončno odločilo o sporu pred nacionalnim sodiščem. Zato obravnavanega vprašanja ni primerno zavreči kot nedopustnega.

⁷ Glej točko 17 zgoraj.

2. Presoja

26. Namen prvega vprašanja je pojasniti, ali se lahko z nacionalnim procesnim pravom zahteva, da morajo biti kršitve prava Unije jasno in natančno navedene že v pisnem postopku. V zvezi s tem se po eni strani postavlja vprašanje, ali so take zahteve, ki jih morajo izpolniti trditve zadevnih strank, dopustne, po drugi strani pa, ali so nacionalna sodišča na podlagi prava Unije pristojna ali celo dolžna obravnavati take kršitve po uradni dolžnosti, ne glede na to, ali so zadevne stranke take kršitve predložile pravočasno.

a) Zahteve, ki jih morajo izpolniti trditve zadevnih strank

27. Najprej, iz splošnih načel primarnosti prava Unije in/ali lojalnega sodelovanja, na katera se sklicuje High Court (višje sodišče), izhaja, da morajo nacionalna sodišča zagotoviti polni učinek določb prava Unije.⁸

28. Vendar, kot sem navedla že v prejšnjih sklepnih predlogih,⁹ je treba v nacionalni zakonodaji vsake države članice določiti postopkovna pravila za pravna sredstva, katerih namen je uveljavljanje pravic, ki izhajajo iz prava Unije (postopkovna avtonomija držav članic), vsekakor takrat, kadar na tem področju ni ustreznih pravil Unije. V obravnavanem primeru postopkovna pravila za ta pravna sredstva ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobna nacionalna pravna sredstva (načelo enakovrednosti), in ne smejo praktično onemogočiti ali čezmerno otežiti uveljavljanja pravic, ki jih daje pravni red Unije (načelo učinkovitosti).¹⁰

29. Člen 11 Direktive o PVO vsebuje posebne predpise o pravnem varstvu, ki bi lahko omejili postopkovno avtonomijo držav članic v obravnavanem primeru. Na podlagi člena 11(1) morajo države članice pod določenimi pogoji zagotoviti dostop do revizijskega postopka pred sodiščem ali pred drugim neodvisnim in nepristranskim organom, ki ga je vzpostavil zakon, da bi se lahko izpodbijala vsebinska ali postopkovna zakonitost odločitev, dejanj ali opustitev ob upoštevanju določb te direktive o sodelovanju javnosti. Člen 11(4), drugi pododstavek, določa, da mora biti vsak tak postopek pošten, nepristranski, pravočasen in ne nedopustno drag.

30. Te določbe sicer zahtevajo, da se zlasti združenjem za varstvo okolja zagotovi dostop do učinkovitega in poštenega revizijskega postopka. V tem okviru mora obstajati možnost izpodbijanja zakonitosti zadevnih odločitev, dejanj ali opustitev, to je uveljavljanja določenih tožbenih razlogov. Vendar pa v direktivi ni urejeno, kako in kdaj je treba navesti te razloge. V zvezi s tem zato ostaja postopkovna avtonomija držav članic.

31. Ne zdi se, da bi bilo v obravnavanem primeru kršeno načelo enakovrednosti. Nasprotno pa ni izključeno, da lahko zahteve glede natančnosti pisnih trditev sodišču otežijo ali onemogočijo uveljavljanje pravic. Načelo učinkovitosti je kršeno le, če je zaradi tega sodno izvrševanje čezmerno oteženo ali *praktično* onemogočeno.

⁸ Sodbi z dne 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, točka 24), in z dne 24. oktobra 2018, XC in drugi (C-234/17, EU:C:2018:853, točka 44).

⁹ Moji sklepní predlogi v zadevah Impact (C-268/06, EU:C:2008:2, točki 45 in 46), Križan in drugi (C-416/10, EU:C:2012:218, točka 153) ter Flausch in drugi (C-280/18, EU:C:2019:449, točki 47 in 48).

¹⁰ Sodbe z dne 16. decembra 1976, Rewe-Zentralfinanz in Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188, točka 5); z dne 15. aprila 2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, točki 44 in 46), in z dne 19. decembra 2019, Deutsche Umwelthilfe (C-752/18, EU:C:2019:1114, točka 33).

32. Pri tej reviziji je treba upoštevati položaj spornih določb v celotnem postopku, potek postopka in njegove posebnosti pred različnimi nacionalnimi organi. Pri tem je treba po potrebi upoštevati osnovna načela nacionalnega pravosodnega sistema, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in učinkovit potek postopka.¹¹

33. V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da so nacionalna postopkovna pravila, na podlagi katerih je predmet spora določen s tožbenimi razlogi, navedenimi ob vložitvi tožbe, v skladu z načelom učinkovitosti, ker zagotavljajo učinkovit potek postopka, zlasti z zaščito postopka pred zamudami zaradi presoje novih tožbenih razlogov.¹²

34. Kot pravilno poudarja Irska, obstajajo podobna pravila tudi v procesnem pravu sodišč Unije. V skladu s členom 120(c) Poslovnika Sodišča mora tožba vsebovati navajane razloge in trditve ter povzetek navedenih razlogov. Ob tem morajo biti te navedbe dovolj jasne in natančne, da se toženi stranki omogoči priprava obrambe, Sodišču pa, da izvede nadzor.¹³ V skladu s členom 127(1) Poslovnika navajanje novih razlogov med postopkom ni dovoljeno, razen če ti izhajajo iz pravnih in dejanskih okoliščin, ki so se pojavile med postopkom.

35. Zato je v skladu z načelom učinkovitosti, da procesno pravo nacionalnih sodišč v zgodnji fazi zahteva dovolj jasno in natančno navedbo trditve zadevnih strank, da bi jih bilo mogoče upoštevati.

36. Kakšne navedbe so dovolj jasne in natančne, je odvisno od okoliščin posameznega primera. Odločilno bi moralo biti, ali lahko zadevne stranke in sodišče nedvomno ugotovijo, kaj je vsebina tožbenega razloga. Za čezmerno oteževalnega naj bi se štel samo pretiran formalizem in naj zato ne bi bil v skladu z načelom učinkovitosti.

37. Poleg tega bi bilo treba pri zahtevah, ki se nanašajo na opis tožbenih razlogov, upoštevati tudi, v kolikšni meri je k morebitnim pomanjkljivostim prispevalo ravnanje druge stranke v postopku. Zlasti drugo, tretje, peto in šesto vprašanje kažejo na to, da je odbor v postopku v glavni stvari predstavil razloge za sporno dovoljenje na način, ki je morda prispeval k pomanjkljivim trditvam organizacije Eco Advocacy. V tem primeru bi bilo treba to okoliščino ustrezno upoštevati pri zahtevah, ki jih morajo izpolniti trditve organizacije Eco Advocacy.

38. Ali pisne vloge strank izpolnjujejo te zahteve, mora presoditi pristojno nacionalno sodišče. To sodišče mora vsebino ustreznih nacionalnih zahtev ugotoviti z razlago zadevnih predpisov, in le to sodišče ima potrebno znanje, da presodi, kakšen opis je dovolj jasen in natančen, da ga razumejo stranke in samo sodišče. Poleg tega lahko to sodišče iz lastnih izkušenj ugotovi, ali so pomanjkljive trditve dejansko privedle do nesporazumov in v kolikšni meri jih je mogoče pripisati ravnanju druge stranke v postopku.

39. Če se povzame, postopkovna avtonomija držav članic, kot je omejena z načelom učinkovitosti, omogoča, da se od zadevnih strank v sporu lahko zahteva, da morajo že v zgodnji fazi v svojih pisnih trditvah dovolj jasno in natančno navesti kršitve prava Unije, da bi jih nacionalno sodišče lahko upoštevalo.

¹¹ Sodbe z dne 14. decembra 1995, Peterbroeck (C-312/93, EU:C:1995:437, točka 14); z dne 6. oktobra 2015, Târșia (C-69/14, EU:C:2015:662, točki 36 in 37), in z dne 6. oktobra 2021, Consorzio Italian Management in Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, točka 63).

¹² Sodbi z dne 14. decembra 1995, van Schijndel in van Veen (C-430/93 in C-431/93, EU:C:1995:441, točki 20 in 21), in z dne 6. oktobra 2021, Consorzio Italian Management in Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, točka 64).

¹³ Sodbi z dne 9. januarja 2003, Italija proti Komisiji (C-178/00, EU:C:2003:7, točka 6), in z dne 31. marca 2022, Komisija proti Poljski (Obdavčitev energentov) (C-139/20, EU:C:2022:240, točka 55).

b) Obravnava po uradni dolžnosti

40. Vendar pa bi imele zahteve, ki jih morajo izpolniti trditve zadevnih strank pred nacionalnimi sodišči in so v skladu z zgornjimi ugotovitvami dopustne, omejen učinek, če bi bila ta sodišča po pravu Unije dolžna ali vsaj pristojna, da po uradni dolžnosti obravnavajo nezadostno opredeljene kršitve prava Unije.

41. Kljub temu High Court (višje sodišče) tako obveznost izpeljuje iz potrebe po zagotovitvi učinkovitosti prava Unije. V zvezi s tem se organizacija An Taisce sklicuje na sodno prakso Sodišča, v skladu s katero nacionalna sodišča v angleški različici teh sodb „of their own motion“ ne smejo uporabljati določb nacionalne zakonodaje, ki so v nasprotju s pravom Unije.¹⁴ Na podlagi angleške različice te sodne prakse je to razumljivo, saj se „of their own motion“ lahko prevede tudi kot „po uradni dolžnosti“. To sodno prakso bi bilo torej mogoče razumeti tako, da morajo sodišča držav članic po uradni dolžnosti zavrniti uporabo nacionalne zakonodaje, če ta ni združljiva s pravom Unije.

42. Vendar to stališče temelji na napačnem razumevanju zgoraj navedene sodne prakse v zvezi s primarnostjo prava Unije. To je jasneje razvidno iz francoske različice tega besedila, v katerem je navedeno, da morajo sodišča delovati „de leur propre autorité“, pa tudi na primer iz nemške različice, ki govori o „eigener Entscheidungsbefugnis“ (lastni pristojnosti odločanja).¹⁵

43. Kot je razvidno tudi iz sobesedila teh ugotovitev Sodišča, gre za pristojnost nacionalnih sodišč, da razlagajo nacionalno pravo v skladu z zahtevami prava Unije ali po potrebi prednostno uporabijo pravo Unije, ne da bi jim bilo treba čakati, da se nacionalni predpisi, ki so v nasprotju s pravom Unije, razveljavijo ali razglasijo za neveljavne.

44. Kot sem že pojasnila, ni potrebno, da stranke pred nacionalnimi sodišči v podrobnostih izrecno navajajo, katere določbe nacionalnega prava naj ta sodišča razlagajo skladno ali ne uporabijo. Določitev teh določb in način za odpravo morebitnega protislovja med nacionalnim pravom in pravom Unije sta namreč del obveznosti nacionalnih sodišč, da dosežejo cilj, ki ga določa pravo Unije.¹⁶

45. Vprašanje, ali nacionalna sodišča lahko ali morajo po uradni dolžnosti obravnavati nekatere kršitve prava Unije, pa s tem nima nobene zveze.

46. Tako kot primarnost prava Unije tudi postopkovna pravila iz člena 11 Direktive o PVO v zvezi s tem ne vsebujejo nobenih določb. Zlasti ni mogoče iz njih razbrati obveznosti ali pooblastitve nacionalnih sodišč, da bi preverjala zakonitost izpodbijane odločbe zunaj navedenih tožbenih razlogov.

47. S tem se člen 11 Direktive o PVO razlikuje od predpisov, ki so bili predmet novejših sodb o sodnem nadzoru nad ukrepom pridržanja državljanov tretjih držav. Te določbe pravosodne organe zavezujejo, da redno preverjajo zakonitost ukrepa pridržanja, ne da bi to obveznost kakor

¹⁴ An Taisce se sklicuje na sodbo z dne 4. decembra 2018, Minister for Justice and Equality in The Commissioner of the Garda Síochána (C-378/17, EU:C:2018:979, točka 35), ustrezne formulacije pa je mogoče najti tudi na primer v sodbah z dne 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, točka 24), in z dne 24. oktobra 2018, XC in drugi (C-234/17, EU:C:2018:853, točka 44). Glej tudi moje sklepane predloge v zadevi Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:320, točka 66).

¹⁵ Glej sodbe, navedene v opombi 14.

¹⁶ Moji sklepani predlogi v zadevi Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:320, točka 67).

koli omejevale.¹⁷ Sodišče je iz tega sklepalo, da mora pristojni pravosodni organ po uradni dolžnosti preveriti, ali je bil kršen pogoj zakonitosti, na katerega se zadevna oseba ni sklicevala.¹⁸ Glede na resen poseg v temeljno pravico do svobode iz člena 6 Listine, ki je povezan s pridržanjem, je ta obveznost utemeljena. Vendar na področju izvajanja okoljskega prava Unije ni primerljivih predpisov in praviloma ni podobnih kršitev pravic posameznikov.

48. Tako je treba tudi obveznost ali pooblastitev nacionalnih sodišč, da po uradni dolžnosti preverijo nekatere tožbene razloge, presojeti glede na postopkovno avtonomijo držav članic, ki je omejena z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti.

49. V zvezi s tem pravo Unije v skladu z ustaljeno sodno prakso nacionalnim sodiščem ne nalaga, naj po uradni dolžnosti preverijo tožbeni razlog kršitve določb prava Unije, kadar bi s preverjanjem tega razloga preseгла meje spora, ki so jih določile stranke. Ta sodišča morajo namreč po uradni dolžnosti obravnavati tožbene razloge, ki izhajajo iz zavezujoče določbe prava Unije, le takrat, kadar so po nacionalnem pravu dolžna ali pristojna to storiti v zvezi z zavezujočo določbo nacionalnega prava.¹⁹

50. Sodišče je sicer izjemoma odločilo, da morajo nacionalna sodišča po uradni dolžnosti preveriti nedovoljenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah,²⁰ in tako izravnati neravnotežje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, in to takoj, ko imajo vse za to potrebne pravne in dejanske elemente.²¹ Vendar gre pri tem za poseben primer, v katerem se posebna potreba po varstvu potrošnikov kaže tudi tako, da nedovoljeni pogoji na podlagi člena 6(1) Direktive za potrošnika niso zavezujoči.²² Sodišče je nato to sodno prakso razširilo na uveljavljanje nekaterih drugih pravic, ki so s pravom Unije podeljene potrošnikom.²³

51. To sodno prakso bi bilo mogoče prenesti na okoljsko pravo Unije v primerih, v katerih obstaja nevarnost posebej hudih kršitev.²⁴ Vendar v obravnavani zadevi ni mogoče najti nobenega indica v zvezi s tem. Zato o tem vprašanju ni treba nadalje razpravljati.

¹⁷ Sodba z dne 8. novembra 2022, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid in X* (Sodni nadzor nad ukrepom pridržanja po uradni dolžnosti) (C-704/20 in C-39/21, EU:C:2022:858, točke od 85 do 87).

¹⁸ Sodba z dne 8. novembra 2022, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid in X* (Sodni nadzor nad ukrepom pridržanja po uradni dolžnosti) (C-704/20 in C-39/21, EU:C:2022:858, točka 94).

¹⁹ Sodbe z dne 14. decembra 1995, *van Schijndel in van Veen* (C-430/93 in C-431/93, EU:C:1995:441, točke 13, 14 in 22); z dne 24. oktobra 1996, *Kraaijeveld in drugi* (C-72/95, EU:C:1996:404, točke 57, 58 in 60); z dne 12. februarja 2008, *Kempter* (C-2/06, EU:C:2008:78, točka 45), in z dne 26. aprila 2017, *Farkas* (C-564/15, EU:C:2017:302, točki 32 in 35). Glej tudi moje sklepne predloge v zadevi *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:320, točka 60).

²⁰ Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

²¹ Sodbe z dne 27. junija 2000, *Océano Grupo Editorial in Salvat Editores* (od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, točka 26); z dne 14. marca 2013, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 46), in z dne 17. maja 2022, *SPV Project 1503 in drugi* (C-693/19 in C-831/19, EU:C:2022:395, točka 53).

²² Sodbe z dne 27. junija 2000, *Océano Grupo Editorial in Salvat Editores* (od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, točka 26); z dne 14. marca 2013, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 45), in z dne 17. maja 2022, *SPV Project 1503 in drugi* (C-693/19 in C-831/19, EU:C:2022:395, točka 52).

²³ Sodbi z dne 4. oktobra 2007, *Rampion in Godard* (C-429/05, EU:C:2007:575, točka 65), in z dne 21. aprila 2016, *Radlinger in Radlingerová* (C-377/14, EU:C:2016:283, točka 66).

²⁴ Moji sklepni predlogi v zadevi *Križan in drugi* (C-416/10, EU:C:2012:218, točke od 160 do 166).

52. Vprašanje za predhodno odločanje se poleg tega nanaša na hipotezo, da pravo Unije nacionalnih sodišč ne zavezuje, ampak jih vsaj pooblašča, da po uradni dolžnosti obravnavajo kršitve okoljskega prava Unije. Ni jasno, ali je to vprašanje upošteveno, saj irske zadevne stranke soglasno trdijo, da je High Court (višje sodišče) glede na okoliščine tega primera že po irski zakonodaji pristojno, da take kršitve obravnava po uradni dolžnosti.

53. Če bi bilo to vprašanje upošteveno, bi ga bilo treba presojati tudi glede na meje postopkovne avtonomije držav članic, ki jih določata načeli enakovrednosti in učinkovitosti.

54. Taka pravica bi lahko izhajala zlasti iz načela enakovrednosti, če nacionalno pravo določa to pristojnost v primerljivih primerih. Pravkar omenjena trditev bi govorila temu v prid, vendar navsezadnje ni dovolj podatkov o irskem pravu, da bi se lahko dokončno odgovorilo na to vprašanje.

55. Po drugi strani pa lahko načelo učinkovitosti upravičuje kvečjemu obveznost nacionalnih sodišč, da nekatere kršitve obravnavajo po uradni dolžnosti, za kar pa v obravnavanem primeru ni nobenih indicev. Podlaga tega načela so namreč pravice, podeljene s pravom Unije. Uveljavljanje pravic ne more biti odvisno od pristojnosti, katere izvajanje je prepuščeno prosti presoji sodišč.

56. Pravo Unije tako nacionalnih sodišč načeloma ne obvezuje in jih ne pooblašča, da po uradni dolžnosti obravnavajo kršitve okoljskega prava Unije.

c) Odgovor na prvo vprašanje

57. Na prvo vprašanje je torej treba odgovoriti tako, da postopkovna avtonomija držav članic, kot je omejena z načelom učinkovitosti, omogoča, da se od zadevnih strank v sporu lahko zahteva, da morajo že v zgodnji fazi v svojih pisnih trditvah dovolj jasno in natančno navesti kršitve okoljskega prava Unije, da bi jih nacionalno sodišče lahko upoštevalo. Pravo Unije nacionalnih sodišč načeloma ne obvezuje in jih ne pooblašča, da po uradni dolžnosti obravnavajo take kršitve.

B. Vprašanja o presoji vplivov na okolje

58. Drugo in tretje vprašanje se nanašata na predhodni postopek ocenjevanja, ali je treba za projekt izvesti presojo vplivov na okolje. Čeprav sta postavljeni le v primeru pritrdilnega odgovora na prvo vprašanje, mora glede na zgoraj navedene ugotovitve na koncu v zvezi s tem vprašanjem sprejeti odločitev nacionalno sodišče na podlagi elementov razlage, ki jih je podalo Sodišče. Zato je v teh okoliščinah treba odgovoriti na ti vprašanji.

59. Člen 2(1) Direktive o PVO določa, da države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da so pred izdajo soglasja za izvedbo projekti, ki bodo verjetno pomembno vplivali na okolje, med drugim zaradi svoje narave, velikosti ali lokacije, predmet zahteve za presojo njihovih vplivov na okolje. Gre za tako imenovano presojo vplivov na okolje.

60. Člen 4(1) Direktive o PVO določa, da morajo biti projekti, ki so naštet v Prilogi I k tej direktivi, načeloma vedno predmet te presoje. Nasprotno pa je treba na podlagi člena 4(2) za projekte, ki so naštet v Prilogi II, v nekaterih primerih od primera do primera ugotoviti, ali je

potrebna presoja vplivov na okolje. Pri tej odločitvi je treba v skladu s členom 4(3) upoštevati ustrezna izbirna merila, določena v Prilogi III. V primeru obravnavanih vprašanj gre za zgoraj navedeni predhodni postopek ocenjevanja.

61. V zvezi s tem je Sodišče odločilo, da je treba opraviti presojo vplivov na okolje, če obstaja verjetnost ali tveganje, da bo zadevni projekt pomembno vplival na okolje. Upoštevajoč zlasti previdnostno načelo, ki je eden od temeljev politike visoke ravni varstva, ki jo vodi Unija na področju okolja v skladu s členom 191(2) PDEU, in glede na katero je treba razlagati Direktivo o PVO, tako tveganje obstaja, kadar na podlagi objektivnih okoliščin ni mogoče izključiti, da bo zadevni projekt pomembno vplival na okolje.²⁵ To je v skladu s stališči²⁶ Odbora za izvajanje Konvencije iz Espooja,²⁷ ki se izvaja z Direktivo o PVO.²⁸

62. V teh okoliščinah bom najprej odgovorila na tretje vprašanje in nato na drugo vprašanje.

1. Tretje vprašanje: obseg obrazložitve pri opustitvi presoje vplivov na okolje

63. S tretjim vprašanjem želi High Court (višje sodišče) pojasniti zahteve glede razumljivosti obrazložitve; zanima ga, ali mora organ izrecno navesti, da je upošteval vse posebne točke in podtočke iz Priloge III k Direktivi o PVO, če so te točke in podtočke potencialno upoštevne za projekt.

64. V skladu s členom 4(5)(b) Direktive o PVO mora odločitev upravnega organa ob sklicevanju na ustrezna merila iz Priloge III vsebovati glavne razloge za odločitev, da presoja vplivov na okolje ni potrebna. Merila iz Priloge III k Direktivi o PVO se nanašajo na nekatere značilnosti zadevnega projekta, značilnosti lokacije ter vrsto in značilnosti možnega vpliva.

65. Obrazložitev lahko te zahteve izpolni le, če za vsako posamezno merilo iz Priloge III k Direktivi o PVO na podlagi objektivnih okoliščin izključi, da bo projekt pomembno vplival na okolje. Za nekatera merila je ta rezultat lahko očitien; v zvezi s tem lahko zadostuje kratka navedba, morda celo za vsa taka merila skupaj. V drugih primerih bodo morda potrebne dodatne informacije.²⁹

66. Direktiva o PVO ne vsebuje predpisov o obliki obrazložitve v zvezi s temi točkami. Zlasti ne zahteva, da obrazložitev sledi strukturi iz Priloge III. Vendar pa mora obrazložitev dovolj jasno izključiti možnost, da bo projekt pomembno vplival na okolje. Če se glede na nekatera merila iz Priloge III to ne zgodi, se s tako obrazložitvijo ne more upravičiti opustitve presoje vplivov na okolje.

²⁵ Sodba z dne 31. maja 2018, Komisija proti Poljski (C-526/16, neobjavljena, EU:C:2018:356, točki 66 in 67) in sklepni predlogi generalnega pravobranilca A. M. Collinsa v zadevi Wertinvest Hotelbetrieb (C-575/21, EU:C:2022:930, točka 47), ob upoštevanju ustaljene sodne prakse v zvezi z Direktivo o habitatih, zlasti sodbe z dne 7. septembra 2004, Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, točki 43 in 44).

²⁶ Economic Commission for Europe, Opinions of the Implementation Committee (2001–2020) (2020), točka 25. Glej tudi Findings and recommendations further to a submission by Romania regarding Ukraine (EIA/IC/S/1, Bystroe Canal Project) z dne 27. februarja 2008 (ECE/MP.EIA/2008/6, točka 49).

²⁷ Konvencija o presoji čezmejnih vplivov na okolje iz leta 1991 (UL 1992, C 104, str. 7).

²⁸ Glej tudi moje sklepne predloge v zadevi Inter-Environnement Wallonie in Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2018:972, točke od 69 do 74, 105 in naslednje).

²⁹ Podobno sodba z dne 7. novembra 2018, Holohan in drugi (C-461/17, EU:C:2018:883, točke od 37 do 39), za presojo posledic na podlagi Direktive o habitatih.

67. Tako iz člena 4(5)(b) Direktive o PVO izhaja, da mora biti v obrazložitvi opustitve presoje vplivov na okolje na podlagi objektivnih okoliščin in ob sklicevanju na ustrezna merila iz Priloge III izključena verjetnost ali tveganje, da bo zadevni projekt pomembno vplival na okolje.

2. Drugo vprašanje: konkretnost obrazložitve pri opustitvi presoje vplivov na okolje

68. Namen drugega vprašanja je pojasniti, v kolikšni meri je treba v odločitvi, da se presoja vplivov na okolje ne opravi, natančno navesti, v katerih dokumentih je mogoče najti razloge za to odločitev.

69. Ozadje tega vprašanja je, da se je organizacija Eco Advocacy v postopku v glavni stvari navedla tožbeni razlog, da odločitev odbora ni bila obrazložena, pri čemer ni ugotovila, da je obrazložitev mogoče najti v prilogi k odločitvi.

70. Kot je navedeno zgoraj, člen 4(5)(b) Direktive o PVO določa, da se v odločitvi, da presoja vplivov na okolje ni potrebna, navede obrazložitev. Zakonodajalec je s to določbo natančneje določil obveznost obrazložitve, ki je povezana z dejstvom, da mora obstajati možnost učinkovitega izpodbijanja te odločitve.³⁰ Medtem ko je Sodišče prej dopuščalo, da se razlogi razkrijejo v sami odločitvi ali pozneje na zahtevo,³¹ je zdaj jasno, da morajo biti razlogi del odločitve.

71. Vendar člen 4(5) Direktive o PVO pristojnemu organu ne nalaga, da izrecno, ločeno in/ali konkretno navede, točno v katerih dokumentih so navedeni njegovi razlogi. Prav tako v zvezi s tem ni nobenih indicev v členu 6 Aarhuške konvencije,³² ki se izvaja z Direktivo o PVO.³³

72. Zato ima pristojni organ ali država članica pri oblikovanju obrazložitve nekaj manevrskega prostora.³⁴ Tudi za to vprašanje torej velja postopkovna avtonomija, ki jo je treba izvajati v mejah, določenih z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti.³⁵

73. Vendar bi bilo težko združljivo z načelom učinkovitosti, če bi bila obrazložitev prikrita ali dvoumna,³⁶ saj bi bilo v tem primeru uveljavljanje morebitnih pravic, povezanih z opustitvijo presoje vplivov na okolje, nepotrebno in zato čezmerno oteženo. Nasprotno, obrazložitev mora biti kot taka prepoznavna in mora na vsebinsko razumljiv način vsebovati podatke, na katerih temelji odločitev.

³⁰ Sodba z dne 30. aprila 2009, Mellor (C-75/08, EU:C:2009:279, točke od 57 do 59).

³¹ Sodba z dne 30. aprila 2009, Mellor (C-75/08, EU:C:2009:279, točka 59).

³² Konvencija o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah iz leta 1998 (UL 2005, L 124, str. 4), sprejeta s Sklepom Sveta 2005/370/ES z dne 17. februarja 2005 (UL 2005, L 124, str. 1).

³³ Uvodne izjave od 18 do 21 Direktive o PVO in Direktiva 2003/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003 o sodelovanju javnosti pri sestavi nekaterih načrtov in programov v zvezi z okoljem in o spremembi direktiv Sveta 85/337/EGS in 96/61/ES glede sodelovanja javnosti in dostopa do sodišč (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 7, str. 466).

³⁴ Glej tudi ugotovitve in priporočila Odbora za skladnost z Aarhuško konvencijo (Aarhus Convention Compliance Committee) z dne 7. marca 2009, Association Kazokiskes Community/Litva (ACCC/C/2006/16, ECE/MP.PP/2008/5/Add.6, točka 81). V zvezi s tem odborom glej nazadnje moje sklepne predloge v zadevi FCC Česká republika (C-43/21, EU:C:2022:64, opomba 16 in navedena sodna praksa).

³⁵ Glej v tem smislu sodbo z dne 7. novembra 2019, Flausch in drugi (C-280/18, EU:C:2019:928, točka 27).

³⁶ Glej sodbo z dne 28. maja 2020, Land Nordrhein-Westfalen (C-535/18, EU:C:2020:391, točka 87).

74. Tako je treba v skladu s členom 4(5)(b) Direktive o PVO in načelom učinkovitosti v obrazložitvi odločitve, da se ne opravi presoja vplivov na okolje, zagotoviti, da so razlogi za odločitev prepoznavni in vsebinsko razumljivi. Ali obrazložitev izpolnjuje te zahteve, mora preveriti nacionalno sodišče, ki ima potrebne informacije za oceno, ali je javnost v zadevni državi članici lahko prepoznala in razumela obrazložitev.

C. Vprašanja o Direktivi o habitatih

75. Četrto, peto in šesto vprašanje se nanašajo na predhodni postopek ocenjevanja, ali je treba opraviti ustrezno presojo posledic v skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih.

76. Medtem ko splošna presoja vplivov na okolje ni neposredno povezana z zahtevami za izdajo dovoljenja,³⁷ je presoja posledic za okolje v skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih namenjena pripravi soglasja za načrt ali projekt. V skladu s členom 6(3), drugi stavek, glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 namreč pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja, in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.

77. To soglasje se lahko izda le, če z znanstvenega vidika ni utemeljenega dvoma, da načrt ali projekt ne bo negativno vplival na zadevno območje kot tako.³⁸ Presoja posledic za območje mora zato vsebovati popolne, natančne in dokončne ugotovitve, s katerimi je mogoče odpraviti vsak razumen znanstveni dvom glede učinkov projekta, ki bi lahko vplival na zadevno območje varstva.³⁹

78. Ta funkcija presoje posledic za območje vpliva na zahteve, ki morajo biti izpolnjene v okviru predhodnega postopka ocenjevanja, ali je treba opraviti presojo posledic za območje.

79. V skladu s členom 6(3), prvi stavek, Direktive o habitatih je ustrezna presoja posledic glede na cilje ohranjanja posebnega ohranitvenega območja potrebna, če bi lahko načrt ali projekt sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti pomembno vplival na posebno ohranitveno območje v smislu te direktive.

80. Pri razlagi te določbe je Sodišče razvilo merilo za presojo, ki se je pozneje uporabljalo za splošno presojo vplivov na okolje,⁴⁰ v skladu s katerim obveznost presoje nastane, če obstaja verjetnost ali tveganje, da bo načrt ali projekt pomembno vplival na območje.⁴¹ In tudi tukaj velja, da ob upoštevanju zlasti previdnostnega načela tako tveganje obstaja, če na podlagi objektivnih okoliščin ni mogoče izključiti, da bo zadevni načrt ali projekt pomembno vplival na cilje

³⁷ Sodbi z dne 13. decembra 2007, Komisija proti Irski (C-418/04, EU:C:2007:780, točka 231), in z dne 14. marca 2013, Leth (C-420/11, EU:C:2013:166, točka 46).

³⁸ Sodbe z dne 7. septembra 2004, Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, točka 59); z dne 17. aprila 2018, Komisija proti Poljski (Beloveški gozd) (C-441/17, EU:C:2018:255, točka 117), in z dne 29. julija 2019, Inter-Environnement Wallonie in Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, točka 120).

³⁹ Sodbe z dne 11. aprila 2013, Sweetman in drugi (C-258/11, EU:C:2013:220, točka 44); z dne 17. aprila 2018, Komisija proti Poljski (Beloveški gozd) (C-441/17, EU:C:2018:255, točka 114), in z dne 9. septembra 2020, Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, točka 55).

⁴⁰ Glej točko 61 zgoraj.

⁴¹ Sodbe z dne 7. septembra 2004, Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, točki 41 in 43); z dne 17. aprila 2018, Komisija proti Poljski (Beloveški gozd) (C-441/17, EU:C:2018:255, točka 111), in z dne 29. julija 2019, Inter-Environnement Wallonie in Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, točka 119).

ohranjanja zadevnega območja.⁴² Obstoj takega tveganja je treba ugotavljati zlasti glede na posebne značilnosti in okoljske razmere območja, na katero se ta načrt ali projekt nanaša.⁴³ Če po tem predhodnem postopku ocenjevanja ostajajo dvomi o neobstoju pomembnih vplivov, je torej treba opraviti celovito presojo posledic za območje, ki je določena v členu 6(3), prvi stavek, Direktive o habitatih.⁴⁴ Ta celovita presoja je torej pravilo, in odstopanje je dopustno le, če je izključen vsakršen dvom o nujnosti presoje.

81. Ob upoštevanju teh preudarkov bom v nadaljevanju na četrto, peto in šesto vprašanje odgovorila v obratnem vrstnem redu.

1. Šesto vprašanje: konkretnost obrazložitve pri opustitvi presoje v skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih

82. Šesto vprašanje ponavlja drugo vprašanje ob upoštevanju razlogov za opustitev presoje posledic za območje v skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih. Tudi v tem primeru je treba pojasniti, v kolikšni meri je treba točno navesti, v katerih dokumentih je mogoče najti razloge za to odločitev. Čeprav je tudi to vprašanje postavljeno le v primeru pritrdilnega odgovora na prvo vprašanje, je treba nanj odgovoriti, saj lahko le nacionalno sodišče odloči, ali je odgovor na prvo vprašanje iz postopka v glavni stvari pritrdilen ali nikalen.

83. Direktiva o habitatih v nasprotju z Direktivo o PVO ne ureja izrecno razlogov za opustitev ustrezne presoje posledic za območje.

84. Tako kot v okviru splošne presoje vplivov na okolje⁴⁵ pa učinkovit sodni nadzor nad to odločitvijo in učinkovito pravno varstvo zahtevata, da imajo sodišče, ki odloča o zadevi, in osebe, ki iščejo pravno varstvo, dostop do obrazložitve izpodbijane odločitve bodisi s to odločitvijo bodisi vsaj na zahtevo.⁴⁶ Ta obveznost obrazložitve je poleg tega v skladu s pravico do dobrega upravljanja, ki jo morajo organi držav članic spoštovati pri uporabi prava Unije, sicer ne na podlagi člena 41 Listine,⁴⁷ temveč na podlagi splošnega pravnega načela.⁴⁸ Poleg tega se pri odločitvah na podlagi okoljskega prava, pri katerih se – tako kot pri presoji posledic za območje iz člena 6(3) Direktive o habitatih –⁴⁹ v skladu s členom 6 Aarhuške konvencije zahteva sodelovanje javnosti, s členom 6(9) Konvencije zahteva obrazložitev.

⁴² Sodbi z dne 29. julija 2019, Inter-Environnement Wallonie in Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, točka 134), in z dne 9. septembra 2020, Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, točka 51). Za Direktivo o PVO glej točko 61 zgoraj.

⁴³ Sodbe z dne 7. septembra 2004, Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, točka 48); z dne 29. julija 2019, Inter-Environnement Wallonie in Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, točka 134), in z dne 17. aprila 2018, Komisija proti Poljski (Beloveški gozd) (C-441/17, EU:C:2018:255, točka 112).

⁴⁴ Sodbe z dne 7. septembra 2004, Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, točka 44); z dne 26. maja 2011, Komisija proti Belgiji (C-538/09, EU:C:2011:349, točka 41), in z dne 7. novembra 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment in drugi (C-293/17 in C-294/17, EU:C:2018:882, točka 114).

⁴⁵ Glej točko 70 zgoraj.

⁴⁶ Glej v tem smislu sodbi z dne 15. oktobra 1987, Heylens in drugi (222/86, EU:C:1987:442, točka 15), in z dne 30. aprila 2009, Mellor (C-75/08, EU:C:2009:279, točka 59). Glej tudi moje sklepne predloge v zadevi Holohan in drugi (C-461/17, EU:C:2018:649, točka 65).

⁴⁷ Sodbi z dne 17. julija 2014, YS in drugi (C-141/12 in C-372/12, EU:C:2014:2081, točka 67), in z dne 17. decembra 2015, WebMindLicenses (C-419/14, EU:C:2015:832, točka 83).

⁴⁸ Sodbi z dne 8. maja 2014, N. (C-604/12, EU:C:2014:302, točki 49 in 50), in z dne 9. novembra 2017, LS Customs Services (C-46/16, EU:C:2017:839, točka 39).

⁴⁹ Sodba z dne 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838, točka 49).

85. Ker pravo Unije zahteva, da se sicer razlogi sporočijo, vendar ni urejena oblika obrazložitve, je obrazložitev predmet postopkovne avtonomije držav članic, ki jo morajo izvajati v okviru načel enakovrednosti in učinkovitosti. Tako za predstavitev razlogov za opustitev presoje posledic za območje v skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih veljajo enaki premisleki kot za opustitev presoje vplivov na okolje.⁵⁰

86. Če je obrazložitev odločitve, da se presoja posledic za območje na podlagi člena 6(3) Direktive o habitatih ne opravi, v odločitvi navedena, kot je v postopku v glavni stvari, mora pristojni organ zagotoviti, da so razlogi za odločitev prepoznavni in vsebinsko razumljivi. Ali obrazložitev izpolnjuje te zahteve, mora preveriti nacionalno sodišče. Slednje ima potrebne informacije za oceno, ali je javnost v zadevni državi članici lahko prepoznala in razumela obrazložitev kot tako.

2. Peto vprašanje: ovržba dvomov

87. S petim vprašanjem High Court (višje sodišče) postavlja dve podvprašanji o vsebini obrazložitve odločitve, da se ne opravi presoja posledic za območje v skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih: prvič, pojasniti je treba, ali mora biti ta obrazložitev taka, da lahko odpravi vsak razumen znanstveni dvom o vplivih predvidenih del na zadevno evropsko območje. Drugič, High Court (višje sodišče) sprašuje, ali mora obrazložitev izrecno in posamično odpraviti vsak dvom, ki je bil v zvezi s tem izražen v postopku sodelovanja javnosti.

a) Razumni znanstveni dvomi

88. Sodišče merilo, da je treba izključiti vsak razumen znanstveni dvom ali dvom, ki je utemeljen z znanstvenega vidika, uporablja v zvezi s soglasjem za načrte ali projekte v skladu s členom 6(3), drugi stavek, Direktive o habitatih, ko je bila opravljena ustrezna presoja posledic za območje.⁵¹ Nasprotno pa v okviru predhodnega postopka ocenjevanja zahteva, da se presodi, ali je mogoče na podlagi objektivnih okoliščin izključiti, da bo zadevni načrt ali projekt pomembno vplival na zadevno območje.⁵²

89. Namen predhodnega postopka ocenjevanja je opredeliti načrte ali projekte, za katere ni potrebna celovita presoja, ker je že ugotovljeno, da jih je mogoče odobriti brez celovite presoje.⁵³ Nasprotno pa predhodni postopek ocenjevanja ni namenjen izogibanju celoviti presoji⁵⁴ ali celo izvajanju načrtov in projektov, ki v primeru celovite presoje ne bi smeli biti odobreni na podlagi člena 6(3), drugi stavek, Direktive o habitatih. Zato morajo biti merila za predhodni postopek ocenjevanja vsaj tako stroga kot merila za dejansko presojo.

⁵⁰ Glej točki 72 in 73 zgoraj.

⁵¹ Sodbe z dne 7. septembra 2004, Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, točka 59); z dne 17. aprila 2018, Komisija proti Poljski (Beloveški gozd) (C-441/17, EU:C:2018:255, točka 114), in z dne 29. julija 2019, Inter-Environnement Wallonie in Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, točka 120).

⁵² Sodbi z dne 7. septembra 2004, Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, točka 44), in z dne 29. julija 2019, Inter-Environnement Wallonie in Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, točka 134).

⁵³ Tako je treba razumeti tudi moje sklepne predloge v zadevi Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:60, točka 72), ki ga odbor napačno razume – verjetno tudi zaradi angleškega prevoda.

⁵⁴ Sodba z dne 12. aprila 2018, People Over Wind in Sweetman (C-323/17, EU:C:2018:244, točka 37).

90. Iz tega sledi, da mora pristojni organ države članice, kadar v fazi predhodnega postopka ugotovi, da ni treba opraviti presoje posledic za območje v skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih, predložiti vsaj izrecno in podrobno obrazložitev, s katero lahko odpravi vsak z znanstvenega vidika utemeljen dvom o negativnih vplivih predvidenih del na zadevno območje varstva.

b) Vsak izražen dvom?

91. Vendar to ne pomeni nujno, da mora obrazložitev opustitve presoje posledic za območje izrecno in posamično odpraviti vsak dvom, ki je bil izražen v zvezi z vplivom na območje varstva v postopku sodelovanja javnosti.

92. Če dvomi niso utemeljeni z znanstvenega vidika, se od pristojnega organa ne more zahtevati, da jih izrecno „odpravi“. Poleg tega, da ni utemeljeno porabljeni sredstev organa za dvome, ki nimajo znanstvene podlage, pogosto takih dvomov niti ni mogoče ovreči. Kako naj na primer javni organ zavrne ugovor, da bi projekt razjezil duhove prednikov?

93. Odgovor na peto vprašanje, ki sem ga navedla v točki 90, za dvome, izražene v postopku izdaje dovoljenja, torej velja le, če so utemeljeni z znanstvenega vidika.

3. Četrto vprašanje: upoštevanje ukrepov za ublažitev vplivov

94. Četrto vprašanje se nanaša na to, ali se lahko značilnosti načrta ali projekta, ki vključujejo odstranitev onesnaževal in ki bi lahko zmanjšale negativne vplive na območje varstva, upoštevajo pri predhodnem postopku ocenjevanja potrebe po izvedbi presoje posledic za območje na podlagi člena 6(3) Direktive o habitatih, če bi bile te značilnosti vključene v zasnovo kot standardne značilnosti, neodvisno od kakršnega koli vpliva na zadevno območje varstva.

95. Ozadje tega vprašanja je sodba v zadevi People Over Wind, ki se je nanašala na upoštevanje ukrepov, namenjenih preprečevanju ali zmanjševanju negativnih vplivov načrta ali projekta na zadevno območje, pri predhodnem postopku ocenjevanja. Sodišče je v tem primeru na podlagi dejstva, da so bili taki ukrepi predvideni, sklenilo, da obstaja verjetnost pomembnega vpliva in je zato treba opraviti celovito presojo.⁵⁵

96. Sodišče je tako menilo, da dejstvo, da so bili ukrepi predvideni za ublažitev negativnih vplivov projekta na območje varstva, kaže na to, da je bila potrebna celovita presoja. Brez verjetnosti pomembnih vplivov ti ukrepi namreč ne bi bili potrebni.

97. Nasprotno pa značilnosti načrta ali projekta, ki blažijo negativne vplive na območja varstva, vendar niso načrtovane iz tega razloga, ne kažejo na verjetnost takih vplivov. To pa zato, ker ne temeljijo na predpostavki, da taka verjetnost obstaja.

98. Primer takih značilnosti bi bila priključitev stanovanjskih objektov na kanalizacijski sistem, ki odvaja odpadno vodo do čistilne naprave. Zlasti zaradi direktive o odpadnih vodah⁵⁶ gre v Evropski uniji za značilnost stanovanjskih objektov, ki se zahteva povsem neodvisno od verjetnosti negativnih vplivov na območja varstva. Čeprav ta ukrep omejuje ali celo preprečuje

⁵⁵ Sodba z dne 12. aprila 2018, People Over Wind in Sweetman (C-323/17, EU:C:2018:244, točka 35).

⁵⁶ Direktiva Sveta 91/271/EGS z dne 21. maja 1991 o čiščenju komunalne odpadne vode (UL 1991, L 135, str. 40).

vpliv na vodno telo, v katerega se odvaja očiščena odpadna voda, ni pokazatelj verjetnosti pomembnih vplivov na območja varstva. Vendar pa je tako verjetnost še vedno mogoče izpeljati iz drugih indicev.

99. Težava pri tem je ugotoviti, ali je cilj ukrepa preprečiti pomemben vpliv na zadevno območje varstva ali je od njega neodvisen. V zvezi s tem se ni mogoče opreti zgolj na subjektivne izjave nosilca projekta, saj je lahko njihov namen izogniti se ustrezni presoji posledic za območje. Nasprotno bi morala domneva o namenu, ki je neodvisen od območij varstva, temeljiti na objektivnih okoliščinah, zlasti na splošnih predpisih ali splošno razširjenih praksah.

100. V postopku v glavni stvari gre za padavinsko vodo. Pri tem ne gre za odpadno vodo, ki je bila pravkar navedena kot primer in ki bi jo bilo treba odvesti v kanalizacijski sistem, ampak za padavine, ki se ne mešajo z odpadno vodo iz zadevnih stanovanjskih objektov. Pri ocenjevanju tveganja, povezanega s posrednim odvajanjem padavinske vode v zaščiten tok, se postavlja vprašanje, v kolikšni meri je mogoče upoštevati ukrepe, sprejete za čiščenje te vode.

101. Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe izhaja, da se v nasprotju s sodbo v zadevi *People Over Wind*, podobno kot pri priključitvi na kanalizacijski sistem, ti ukrepi čiščenja ne izvajajo za omejitev vplivov na območje varstva. Gre namreč za ukrepe, ki se izvajajo pri vseh takih projektih, ne glede na to, ali vplivajo na območje varstva. Zato ne kažejo na verjetnost pomembnega vpliva na območje varstva.

102. Kot pokazatelj pomembnega vpliva na območje varstva ostaja posredno odvajanje padavinske vode. Čeprav v predlogu za sprejetje predhodne odločbe Sodišču ni pojasnjeno, ali je iz tega že mogoče sklepati na verjetnost takega vpliva, je v njem pri ukrepih za čiščenje navedena okoliščina, ki lahko tako verjetnost vsaj zmanjša ali celo izključi.

103. Zato ni jasno, ali so ti ukrepi čiščenja v smislu sodne prakse o predhodnem postopku ocenjevanja objektivne okoliščine, ki lahko preprečijo, da bi imel projekt pomemben vpliv na območje.

104. Za to je pomemben še en argument Sodišča v sodbi v okviru zadeve *People Over Wind*. Sodišče je pojasnilo nujnost celovite presoje tudi z navedbo, da je mogoče šele z natančno analizo v okviru te presoje ugotoviti, ali zadevni ukrepi dejansko preprečujejo ali zmanjšujejo negativne vplive na območje varstva.⁵⁷

105. Za upoštevanje ukrepa, ki zmanjšuje negativne vplive projekta, je tako odločilna ugotovitev, ali je mogoče vsak razumen znanstveni dvom o učinkovitosti takega ukrepa izključiti že v fazi predhodnega postopka. Pogoj za to je običajno ta, da je s takimi ukrepi že dovolj praktičnih izkušenj. Če takih dvomov ni mogoče izključiti, z ukrepom ni mogoče izključiti verjetnosti ali tveganja pomembnega vpliva in ga ni mogoče odločilno upoštevati v predhodnem postopku ocenjevanja.

⁵⁷ Sodba z dne 12. aprila 2018, *People Over Wind in Sweetman* (C-323/17, EU:C:2018:244, točka 36). Glej tudi moje sklepne predloge v zadevi *Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:60, točka 71).

106. Sodišče je v sodbi v okviru zadeve People Over Wind poudarilo tudi tveganje, da bi se ob upoštevanju blažilnih ukrepov v okviru predhodnega postopka ocenjevanja obšla dejanska presoja.⁵⁸ Poleg tega bi ta presoja lahko – čeprav ne v obravnavanem primeru – povzročila odsotnost potrebnega sodelovanja javnosti.⁵⁹

107. Vendar pa ni mogoče šteti, da se z upoštevanjem ukrepov, ki se izvajajo ne glede na to, ali obstaja tveganje, da bodo vplivali na območja varstva, zaobide presoja posledic za območje. Neupoštevanje teh ukrepov bi namreč pomenilo, da se pri predhodnem postopku ocenjevanja projekt ne upošteva v celoti. V primeru priključitve na kanalizacijski sistem se mi zdi to očitno: danes si je v Uniji težko predstavljati stanovanjske objekte, pri katerih bi se odpadne vode odvajale neposredno v vodna telesa ali celo na cesto, kot je bilo to običajno v preteklosti. Zato bi bilo absurdno, če bi se za namene presoje posledic pri stanovanjskem projektu predvidela taka praksa. V primeru spornih ukrepov za čiščenje padavinske vode ta vidik ni tako očiten, vendar je prav tako upošteven.

108. Na četrto vprašanje je zato treba odgovoriti, da se lahko značilnosti načrta ali projekta, ki vključujejo odstranitev onesnaževal in ki bi lahko zmanjšale negativne vplive na območje varstva, upoštevajo pri predhodnem postopku ocenjevanja potrebe po izvedbi presoje posledic za območje na podlagi člena 6(3) Direktive o habitatih, če se na podlagi objektivnih okoliščin ugotovi, da so bile te značilnosti vključene v zasnovo kot standardne značilnosti, neodvisno od kakršnega koli vpliva na zadevno območje varstva, in da je mogoče izključiti vsak razumen znanstveni dvom glede njihove učinkovitosti.

V. Predlog

109. Sodišču zato predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje odgovori tako:

1. Postopkovna avtonomija držav članic, kot je omejena z načelom učinkovitosti, omogoča, da se od zadevnih strank v sporu lahko zahteva, da morajo že v zgodnji fazi v svojih pisnih trditvah dovolj jasno in natančno navesti kršitve okoljskega prava Unije, da bi jih nacionalno sodišče lahko upoštevalo. Pravo Unije nacionalnih sodišč načeloma ne obvezuje in jih ne pooblašča, da po uradni dolžnosti obravnavajo kršitve okoljskega prava Unije.
2. V obrazložitvi odločitve, da se ne opravi presoja vplivov na okolje, je treba v skladu s členom 4(5)(b) Direktive 2011/92/EU o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2014/52/EU, in v skladu z načelom učinkovitosti zagotoviti, da so razlogi za odločitev prepoznavni in vsebinsko razumljivi. Ali obrazložitev izpolnjuje te zahteve, mora preveriti nacionalno sodišče, ki ima potrebne informacije za oceno, ali je javnost v zadevni državi članici lahko prepoznala in razumela obrazložitev.
3. Iz člena 4(5)(b) Direktive 2011/92 izhaja, da mora biti v obrazložitvi opustitve presoje vplivov na okolje na podlagi objektivnih okoliščin in ob sklicevanju na ustrezna merila iz Priloge III izključena verjetnost ali tveganje, da bo zadevni projekt pomembno vplival na okolje.

⁵⁸ Sodba z dne 12. aprila 2018, People Over Wind in Sweetman (C-323/17, EU:C:2018:244, točka 37).

⁵⁹ Sodbi z dne 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838, točka 49), in z dne 12. aprila 2018, People Over Wind in Sweetman (C-323/17, EU:C:2018:244, točka 39).

4. Značilnosti načrta ali projekta, ki vključujejo odstranitev onesnaževal in ki bi lahko zmanjšale negativen vpliv na območje varstva, se lahko upoštevajo pri predhodnem postopku ocenjevanja potrebe po izvedbi presoje posledic za območje na podlagi člena 6(3) Direktive 92/43/EGS o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2013/17/EU, če se na podlagi objektivnih okoliščin ugotovi, da so bile te značilnosti vključene v zasnovo kot standardne značilnosti, neodvisno od kakršnega koli vpliva na zadevno območje varstva, in da je mogoče izključiti vsak razumen znanstveni dvom glede njihove učinkovitosti.
5. Kadar pristojni organ države članice v fazi predhodnega postopka ugotovi, da ni treba opraviti presoje posledic za območje v skladu s členom 6(3) Direktive 92/43, mora predložiti vsaj izrecno in podrobno obrazložitev, s katero lahko odpravi vsak z znanstvenega vidika utemeljen dvom o negativnih vplivih predvidenih del na zadevno območje varstva. To za dvome, izražene v postopku izdaje dovoljenja, velja le, če so utemeljeni z znanstvenega vidika.
6. Če je obrazložitev odločitve, da se presoja posledic za območje na podlagi člena 6(3) Direktive 92/43 ne opravi, v odločitvi navedena, mora pristojni organ zagotoviti, da so razlogi za odločitev prepoznavni in vsebinsko razumljivi. Ali obrazložitev izpolnjuje te zahteve, mora preveriti nacionalno sodišče, ki ima potrebne informacije za oceno, ali je javnost v zadevni državi članici lahko prepoznala in razumela obrazložitev.